УДК 378.147

Голуб Т. В.,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ПРОФЕСІЙНА ІНШОМОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу важливості формування професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутнього вчителя французької мови у вищих навчальних закладах з метою забезпечення реалізації цілей системи шкільної іншомовної освіти – формувати в учнів практичні уміння і навички іншомовного спілкування, що сприятиме інтеграції українського суспільства до світової спільноти.

Ключові слова: *міжкультурна комунікація, професійна комунікативна компетентність, викладання на іноземній мові, мобільність, сучасні методики, новітні освітні технології, безперервне навчання.*

Статья посвещена анализу важности формирования профессиональной иностранной коммуникативной компетентности будущего учителя французского языка у высших заведениях с целью обеспечения реализации целей системы школьного иностранного образования – формировать в учеников практические умения и навыки иностранного общения, что способствует интеграции украинского общества к всемирному обществу.

Ключевые слова: *междукультурная коммуникация, профессиональная коммуникативная компетенция, преподавание на иностранном языке, мобильность, современные методики, новейшие образовательные технологии, непрерывное обучение.*

The article analyzes the importance of forming future teachers' professional communicative competence in French while at universities which helps achieve the objectives of the secondary school education as to foreign languages – the students will gain practical skills in foreign language communication that will in, its turn, contribute to the integration of Ukraine into the world community.

Keywords*: intercultural communication, professional communicative competence, teaching foreign language, mobility, modern techniques, the latest educational technology, life-long learning.*

XX1 століття характеризується стрімким розвитком економічних і культурних зв’язків між країнами. Світова співдружність вказує на беззаперечні шляхи до прогресу людства – інтеграцію, глобалізацію, які закладають основи створення єдиного демократичного простору, розвитку міжкультурних зв’язків, що розширює сфери професійного спілкування

© Голуб Т. В., 2010

іноземною мовою (ІМ). Пріоритетна роль у цій роботі належить учителеві як основному суб'єкту навчального процесу. Тому підвищення якості професійної підготовки вчителя ІМ стає все більш значущою метою навчання у мовному вищому закладі освіти (ВЗО). Україна вступила в період змін розвитку суспільства й реформ у галузі освіти, намагаючись вийти на рівень європейських та світових стандартів і приєднатись до Болонської конвенції. У проекті Державного стандарту та в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти зазначено, що система шкільної іншомовної освіти має формувати в учнів практичні уміння і навички іншомовного спілкування, що сприятиме інтеграції українського суспільства до світової спільноти. Це завдання можуть виконати лише професійно підготовлені вчителі, які навчалися у вищому навчальному закладі за новітніми освітніми технологіями і відповідно до сучасних тенденцій розвитку шкільної іншомовної освіти. Отже, соціокультурний компонент сприяє значною мірою процесу соціалізації особистості, її культурному самовизначенню та надбанню навичок міжкультурної компетенції [8].

Цілий ряд наукових праць з теорії та методики викладання іноземних мов підпорядкований дослідженню понять "іншомовна соціокультурна компетенція", "професійна компетентність", "культура спілкування", "національна амосвідомість" (І. Л. Бім, Г. А. Гринюк, Г. О. Китайгородська, В. Г. Костомаров, С. Ю. Ніколаєва, Ю. І. Пассов, M. Byram, N. Chomsky, E. D. Hirsch, S. Moirand,); ролі мовленнєвої культури в цьому процесі (І. А. Зязюн, С. У. Гончаренко, Г. Г. Крючков, та ін.); культурологічних та соціокультурних основ навчання іноземної мови (Є. М. Верещагін, В. Г. Костомаров, М. С. Каган, Ю. І. Пассов, В. В. Сафонова, L. Damen, J. W. de Felix, S. Banavada, D. H. Hymes). В Україні питаннями формування іншомовної соціокультурної компетенції в процесі навчання іноземної мови майбутніх філологів займаються С. Ю. Ніколаєва (сучасні технології навчання іншомовного спілкування), Т. І. Олійник, О. І. Селіванова, І. Г. Тараненко. Країнознавчий та соціокультурний аспекти навчання іноземних мов знайшли теоретичне обгрунтування у працях багатьох учених (М. А. Аріян, Є. М. Верещагін, Н. І. Гез, І. О. Зимня, В. Г. Костомаров, Ю. І. Пассов, В. Г. Редько, В. В. Сафонова, Л. М. Смелякова, P. Adler, D. Brown, Byram M., E. Hall, R. Lado та ін.), культуровідповідна модель професійної підготовки вчителя запропонована Е. Пасовим, за якою зміст системи професійної підготовки вчителя базується на основі восьми видів культур (іншомовна, методична, психологічна, педагогічна, філологічна, духовна, соціальна, соматична), які в процесі інтеграції створюють професійну культуру вчителя. [7, с. 14-15]. Прихильники компетентнісного підходу В. Адольф та І. Степанова стверджують, що компетентність виступає як єдність теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності [1, с. 3].

Проблема підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації посідає вагоме місце в сучасних методичних дослідженнях, однак деякі її аспекти все ще залишаються невизначеними. А саме – стратегія та шляхи формування професійної компетенції. Отже, мета цієї статті – проаналізувати особливості професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації на прикладі Рівненського державного гуманітарного університету (РДГУ).

Національна модель підготовки фахівців у різних галузях народного господарства передбачає використання досвіду формування компетентності, набутого в європейській системі освіти. Українська освіта починає оперувати поняттям компетентності в тому сенсі, який пропонують європейські країни. Розвиток демократії та інтеграція України у європейський простір неможливий без активної участі молоді, інтелігенції у питаннях, які стосуються оновлення освіти в контексті лінгвістичної політики в Європі. Разом з тим включення України в Болонський процес вимагає внесення змін до організіції і змісту навчального процесу в концепції Вищої школи України. В Україні державні документи (Закон України “Про освіту”, 1996 р., Закон України “Про вищу освіту” (2984 – 111), 2002 р., Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті) підкреслюють пріорітетність мовної освіти у вищій школі. Без володіння іноземними мовами неможливо реалізувати соціальну та професійну мобільність людини. Прийняття загальновизнаного європейського рівня мовної освіти в контексті Болонського процесу вимагає реформування вищої школи України, щоб адаптувати її до норм і стандартів європейського освітнього простору, полегшити мобільність, забезпечити професійну конкурентноспроможність випускників університетів, фахівців іноземної мови. Проблемою сьогодення в Україні в умовах європейської інтеграції стає оновлення змісту освіти відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти та врахування таких документів як “Європейський мовний портфель”, “Приведення екзаменів з мови у відповідність до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти (проект)” [275, с. 6] і вимоги до євроіспитів”. В одному із основних принципів Загальноєвропейських Рекомендацій йдеться, що “лише шляхом кращого оволодіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння та співпраці й подолати упередження та дискримінацію” [161, с. 17]. Підготовка вчителів іноземних мов у вищих навчальних закладах України не забезпечує реалізації завдань школи щодо практичного володіння іноземною мовою учнями. Результати тестування знань з французької мови учнів середніх шкіл та студентів, які проводяться іноземними спеціалістами,

шкільні та вузівські тестування показують рівень, який не може задовільнити комунікаційні потреби, тобто, допомагати у щоденних життєвих ситуаціях: при обміні ідеями і інформацією, не дозволяє розуміти спосіб життя і менталітет інших народів та їх культурну спадщину. Відповідно до цього та у рамках міжнародного проекту "Інтегруємо в європейську освіту" у Рівненському державному гуманітарному університеті (РДГУ) на факультеті іноземної філології оновлено зміст навчального плану з французької мови. За сприяння Посольства Франції в Україні була організована робоча зустріч у Сорбоні Париж III з професором, експертом Ради Європи з питань мовної політики в Європі Жан-Клодом Беакко, під час якої були представлені та проаналізовані діючі навчальні плани з викладання французької мови РДГУ та Сорбони та в подальшому в результаті співпраці в Інтернеті був створений навчальний план з оновленим змістом та стратегією лінгвістичної та професійної підготовки майбутніх вчителів французької мови в РДГУ. План включає модулі, такі як, напр.: *Familiarisation avec CECR. Les certifications FLE. Pratique et outils des classes. Evaluation. FOS Didactique de l'oral. Didactique de l'écrit. Civilisation : littérature / /arts /cinéma /théâtre /vie politique française et européenne. JDF(Journal de formation).* Введення нових модулів та викладання французькою мовою дозволяє студентам адекватно сприймати заняття, які проводять викладачі, та докторанти французьких університетів (Сорбона, Париж III, Ренн II), успішно навчатися на Мастер 2 (університет міста Перпінян), приймати участь у міжнародних конференціях. Студенти активно залучаються до проведення круглих столів, семінарів, тренінгів, практичних занять, та консультацій працівників відділу культури та співробітництва Посольства Франції та викладачів французьких університетів. На факультеті створено медіа-центр з вільним доступом студентів та викладачів до новітніх інформаційних джерел: Інтернету, супутникового телебачення, мультимедійних програм, бібліотеки методичної літератури для сучасного викладача іноземної мови, фахових французьких та вітчизняних періодичних видань. Лінгвістичні стажування у Франції успішно проходять у контексті навчання, мовного удосконалення та соціокультурного обміну.

Отже, із зміною пріоритетів розвитку сучасної освіти та зростанням інтересу до міжнародної співпраці соціокультурні та лінгвокраїнознавчі знання відіграють все важливішу роль у фаховій підготовці майбутніх спеціалістів у ВЗО. Таким чином, можна передбачити, що професійне становлення майбутніх вчителів іноземної (французької) мови відповідно до сучасного контексту буде ефективним за умов: формування професійної компетентності на основі поєднання теоретичних та практичних умінь міжкультурної комунікації і соціально-значимих якостей особи; викладання спеціальних дисциплін іноземною мовою і базова підготов-

ка студентів з іноземної мови буде орієнтована на майбутню професію; забезпечення реальної інтеграції теоретичних засад професійної підготовки в практику; мобільності навчальних планів продиктованої постійно зростаючою за обсягом і такою, що ускладнюється за змістом, лінгвокраїнознавчою інформацією.

Перспективним вважаємо звернення до таких аспектів дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів іноземної мови повинна передбачати використання сучасних методик, новітніх освітніх технологій, стажувань, участь у міжнародних проектах, конференціях, що може бути реалізовано за умови володіння іншомовною професійною комунікативною компетентністю та безперервним навчанням. Мовна політика, спрямована на розвиток плюролінгвізму в європейських країнах веде до спрощення вільного пересування людей та ідей у межах Європи; до взаєморозуміння всіх громадян Європи; до якісного і кількісного підвищення рівня європейського співробітництва; до усунення і запобігання упереджень і нетерпимості стосовно людей інших культур і національностей; до посилення демократичних структур і норм.

Література:

1. Адольф В. А., Степанова И. Ю. Обновление процесса подготовки педагогов на основе моделирования профессиональной деятельности : Монография. – Красноярск; КГПУ, 2005. – 214 с.

2. Маркова А. К. Психология профессионализма. – М.: Знание, 1996. – 308 с.

3. Ніколаєва С. Ю., Гринкж Г. А., Олійник Т. І. та ін. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування. – К.: Ленвіт, 1997. – 96 с.

4. Пассов Е. И. Культуросообразная модель профессиональной подготовки учителя: философия, содержание, реализация // Іноземні мови. – 2002. – № 4. – С. 3.

5. Яковлева Л. Н. Межкультурная коммуникация как основа обучения второму иностранному языку // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 6. – С. 4-7.

6. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Відділ сучасних мов. – Страсбург: Видавництво “Ленвіт”, Київ, 2003. – 261 с.